

ОСОБЛИВОСТІ ЕКОНОМІЧНИХ ФУНКЦІЙ ДЕРЖАВИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Глобалізація економіки, що проявляється у суттєвому зростанні ступенів інтернаціоналізації та відкритості національних економік, посиленні впливу зовнішніх інституційних факторів на економічні, соціальні, політичні, правові національно-культурні та інші відносини в певних країнах, актуалізує дослідження особливостей в цих умовах функцій сучасної держави.

В науковій літературі досліджується еволюція економічних функцій держави як результат розвитку економіки та об'єктивних суспільних потреб, що відображає специфічні умови розвитку різних країн. Особлива увага приділяється новій моделі регулювання економічних процесів, що покликана обмежити надто ризикові та спекулятивні операції притаманні глобалізованому фінансовому капіталу й спрямувати його до традиційної кредитно-інвестиційної діяльності, для чого мають створюватись відповідні інститути на національному і наднаціональному рівнях [1]. Наголошується на необхідності в новій моделі регулювання економіки України переорієнтації олігархічної системи на інноваційний тип з інверсією економічних імперативів у соціальні [2], що значною мірою залежатиме від ролі політичної еліти в даних процесах – від наявності політичної волі, щодо передачі часткових повноважень наднаціональним органам регулювання, усвідомлення необхідності протистояти викликам глобалізації, враховуючи при цьому національний інтерес, використання конкретного типу зовнішньополітичної активності і певних технологій прийняття рішень [3].

В умовах глобалізації, з нашої точки зору, основні функції держави залишаються колишніми, але враховують глобалізаційні політико-економічні реалії, підвищується значення її функцій стосовно захисту національних інтересів, підтримки стабільності макроекономічного середовища і соціальних параметрів життя громадян. Особливості економічних функцій держави в умовах глобалізації полягають, на наш погляд, у наступному: 1) визначення пріоритетів і стратегічних цілей макроекономічного розвитку, виходячи з конкурентних переваг національної економіки та загроз для неї, що виникають в умовах глобалізації; для України ще є важливим визначення кінцевої мети реформи – національної моделі сучасної ефективної, соціально-орієнтованої економіки з оптимальним для наших умов сполученням державного і ринкового регуляторів; подолання наслідків деіндустріалізації, побудова на основі промислової політики високотехнологічної індустріальної економіки з розвинутим агропромисловим комплексом; 2) утворення правової бази, яка сприятиме ефективному функціонуванню економіки в умовах глобалізації – це глобальне суспільне благо (стабілізація реального та фінансового секторів, зменшення інфляції, захист прав власності і конкурентного середовища на міжнародному рівні, регулювання міграції, створення ефективної системи

соціального захисту населення); 3) усунення або зменшення вад ринкового саморегулювання в умовах глобалізації: захист конкуренції; виробництво глобальних суспільних благ; регулювання економічної діяльності з глобальними позитивними та негативними зовнішніми ефектами; формування інформаційної інфраструктури ринку, системи глобальних, загальнодержавних та регіональних інформаційних структур з метою зменшення або подолання інформаційної асиметрії на вітчизняних ринках; 4) здійснення крупних структурних зрушень в економіці, обумовлених НТР, і стимулювання економічного зростання в умовах глобалізації, запровадження галузей і технологій відповідно 5-го і 6-го технологічних укладів, сприяння створенню мережевої економіки, кластерів, саморегулюючих організацій; 5) вирішення екологічних проблем на національному і глобальному рівнях.

Однак постає питання: чи буде українська держава здатна вирішувати ці проблеми? Сумніви з цього приводу пов'язані з тим, що за роки незалежності України склалася олігархічна економіка з високим ступенем тінізації та корумпованості відносин, диференціації доходів та неврегульованості взаємовідносин роботодавців і найманих робітників. Якщо виходити з типізації держав як експлуаторських та контрактних, то в Україні більше ознак держави першого типу – перерозподіл доходів, національного багатства на користь олігархічної еліти та пов'язаних з нею урядовців, відсутність ефективної системи соціального захисту. Меншою мірою тут представлені «паростки» ознак контрактної держави – де мають бути захищені права всіх громадян, а не лише привілейованих верств; мають розвиватися відносини партнерства, довіри, взаємовідповідальності, саморегулювання, а в структурі населення переважає середній клас. Без кардинальних змін у типі держави наша політична еліта буде нездатна створити в національних інтересах механізми регулювання національної економіки у відповідності з викликами глобалізації.

Саме в цьому напрямку важливо продовжити дослідження особливостей функцій держави в умовах глобалізації. Це стосується заходів з подолання корупції, тінізації економіки, оптимізації співвідношення регуляції та дерегуляції економіки. У цьому контексті, на наш погляд, було б доцільно застосовувати розподіл частини доходів від національного багатства України в якості соціальних інвестицій між всіма громадянами (як в ОАЕ, Нідерландах), що було б набагато ефективнішим і відповідним гідності пересічних громадян, у порівнянні з субсидіями на оплату комунальних послуг.

Список літератури

1. Уманців Ю. М. Еволюція ролі та функцій держави в економіці / Ю. М. Уманців, О. І. Міняйло // Економічний вісник університету. Збірник наукових праць вчених і аспірантів. – 2016. – № 28/1. – С 140–148.
2. Куриляк В. Є. Вплив глобалізації на економічний розвиток України / В. Є. Куриляк, Є. В. Савельєв // Економіка України. – 2012. – № 9. – С. 57–69.
3. Хорішко Л. Політична еліта як суб'єкт інтеграційних процесів в умовах глобального розвитку / Л. Хорішко // Вісник Львівського університету. Серія філос.-політолог. студії. – 2015. – Випуск 7. – С. 312–318.